

Onderwerp : Rapport
datum : januari 2010
van : Commissie Contact met de Hoge Overheid (CCHO)
aan : Landelijke Vergadering NGK 2010

1 Taak en samenstelling CCHO

In 1991 heeft de Landelijke Vergadering de taak van de commissie als volgt omschreven:

- a. alles te doen wat nodig is om de kerken bij de overheid te presenteren en te doen presenteren, zodat de continuïteit van een goed contact tussen beide verzekerd is;
 - b. ter zake van haar bevindingen rapport uit te brengen op de eerstvolgende Landelijke Vergadering.
- Deze taak is laatstelijk door Landelijke Vergadering in 2007 gecontinueerd.

De Landelijke Vergadering heeft in 2007 de leden van de commissie herbenoemd, te weten:

mr. J. Janssens-Boer,
K.H. Mollema,
mr. R.R. Roukema,
ds W. Smouter,
mr. B.G. Westerink.

K.H. Mollema (lid sinds 1998) heeft te kennen gegeven niet beschikbaar te zijn voor herbenoeming. De commissie hoopt voor de behandeling van dit rapport een vervanger voor te dragen.

R.R. Roukema is sinds 25 juni 2001 voorzitter en afgevaardigde naar het CIO en W. Smouter is sinds 1 februari 2002 secundus afgevaardigde naar het CIO.

2 Doel en samenstelling CIO

Het interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) heeft ten doel:

- a. de gemeenschappelijke bespreking, behandeling of afdoening door de participerende kerken van op het terrein van kerk en overheid gelegen zaken die daartoe hetzij door een of meer kerken worden ingebracht; hetzij door het CIO eigener beweging ter hand worden genomen; hetzij door de overheid bij het CIO aangehangig worden gemaakt en daar ter gemeenschappelijke behandeling worden aanvaard.
- b. de gemeenschappelijke verzorging -door middel van commissies van het CIO- van daartoe aangewezen taken of belangen, waarbij er met name commissies zijn
 - voor de geestelijke verzorging in de inrichtingen van het ministerie van justitie;
 - voor de geestelijke verzorging binnen de krijgsmacht;
 - voor de geestelijke verzorging in de gezondheidszorg;
 - voor alle regelgeving die betrekking heeft op hetgeen gebeurt in of met de kerkelijke gebouwen;
 - voor het godsdienstonderwijs op de openbare basisscholen;commissies, als bedoeld in b, kunnen door het CIO ook ten behoeve van slechts een deel van de in het CIO participerende kerken worden ingesteld.

Momenteel participeren 28 kerkgenootschappen in het CIO. Sinds ons vorige rapport (2006) zijn zeven kerkgenootschappen toegevoegd; afscheidingen van bestaande kerkgenootschappen, maar ook bijvoorbeeld Rafaël Nederland en de Gereformeerde Gemeenten in Nederland.

De Protestantse Kerk Nederland en de Rooms Katholieke Kerk hebben elk drie vertegenwoordigers in de plenaire vergaderingen van het CIO, de overige kerkgenootschappen ieder één vertegenwoordiger.

Het CIO concentreert zich vooral op de juridische, institutionele en financiële belangen van kerken in relatie tot de overheid. De vrijheid van godsdienst is een belangrijk aandachtspunt. Ethische onderwerpen en profilering van maatschappelijke vraagstukken liggen niet zozeer op het terrein van het CIO. Een aantal kerken houdt zich met die zaken bezig binnen de Raad van Kerken.

3 CIO mei 2006 – december 2009

In de periode mei 2006 tot en met december 2009 zijn in het CIO tal van onderwerpen aan de orde geweest. Hieronder worden enkele daarvan kort geschetst.

ANBI-regeling

In ons vorige rapport hebben we melding gemaakt van de herziening van de succesiewetgeving op grond waarvan ook kerkgenootschappen zich dienen te kwalificeren als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) om in aanmerking te kunnen komen voor vrijstelling voor successie- en schenkingsrecht.

Dankzij de bemoeienis van het CIO hebben alle bij het CIO aangesloten kerkgenootschappen een groepsbeschikking ontvangen die hen aanmerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling. Door de Belastingdienst is voorts met het CIO een handhavingsconvenant gesloten dat voorziet in een horizontaal toezicht.

De groepsbeschikking die de Nederlands Gereformeerde Kerken in november 2007 hebben ontvangen heeft betrekking op het landelijk verband, de plaatselijke kerken alsmede alle onderdelen die behoren tot dan wel onder directe invloed staan van een plaatselijke kerk of het landelijk verband. In de kring van onze kerken zijn dit onder andere de plaatselijke kerken en de onder hen ressorterende diaconieën, zendingscommissies etc. Ook regionale en landelijke instanties die onder directe invloed staan van één of meer plaatselijke kerken of die rapporteren aan de Landelijke Vergadering worden geacht onder de groepsbeschikking te vallen. In grote lijnen kan daarbij worden afgegaan op het blauwe informatieboekje voor de Nederlands Gereformeerde Kerken.

De uitvoering van de ANBI-regeling heeft in de praktijk bij onze kerken voor zover bekend niet tot problemen geleid. In de Tweede Kamer zijn echter wel kritische vragen gesteld over de bijzondere positie van de kerken en even leek het erop dat bij de thans aanhangige wijzigingswet inzake de succesiewetgeving de regels met betrekking de ANBI-regeling verder verscherpt zouden worden. Van dat laatste lijkt momenteel (december 2009) geen sprake meer, mede dankzij tussenkomst van het CIO. Vanuit het CIO worden de kerken erop gewezen het toezicht serieus te nemen; kernbegrippen daarbij zijn transparantie en integriteit van de bestuurders.

Kerkgenootschappen en de inschrijving bij de Kamer van Koophandel

Per 1 juli 2008 is de nieuwe Handelsregisterwet in werking getreden. Daarmee zijn alle ondernemingen en rechtspersonen in Nederland wettelijk verplicht zich in te schrijven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel.

Dit geldt ook voor kerkgenootschappen. Hiervoor zijn een aantal bepalingen in de wet en de uitvoeringsbesluiten opgenomen. Deze bepalingen houden onder andere in dat:

- *alleen de landelijke koepels van de kerkgenootschappen verplicht zijn zich in te schrijven.*
- *van de kerkgenootschappen worden een beperkt aantal gegevens genoteerd; de namen, adressen en andere contactgegevens van natuurlijke personen worden niet in het handelsregister opgenomen omdat dit zogenaamde "gevoelige gegevens" zijn in het kader van de privacywetgeving.*

Alle tot een kerkgenootschap (of koepel) behorende onderdelen (zoals gemeenten, caritasinstellingen en diaconieën) behoeven zichzelf niet in het handelsregister in te schrijven.

De Nederlands Gereformeerde Kerken zijn als koepelorganisatie met rechtspersoonlijkheid ingeschreven in het Handelsregister onder nummer 30277791.

Godsdienstig onderwijs op Openbare Scholen

Het CIO is namens de gezamenlijke kerken betrokken bij de organisatie van godsdienstonderwijs op openbare scholen (GVO – godsdienstig vormingsonderwijs) vanuit de kerken en werkt daarbij samen met vertegenwoordigers van andere godsdiensten en het Humanistisch Verbond.

Ouders kunnen in Nederland kiezen voor een bijzondere school die past bij hun geloof of levensovertuiging, of voor de openbare school. Al sinds 1857 hebben zij in dat geval wettelijk (artikel 50 en 51 WPO) het recht om de openbare basisschool te vragen om godsdienstonderwijs (GVO) of humanistisch vormingsonderwijs (HVO) voor hun kinderen. De lessen worden gegeven door docenten die verbonden zijn aan kerken, moskeeën of

humanistische organisaties. De ouders kunnen daarbij kiezen voor de godsdienstige of levensbeschouwelijke richting van hun voorkeur. Meestal gaat het om een of twee uur per week. De lessen zijn alleen bedoeld voor de leerlingen die zich hiervoor opgeven.

In 2004 is de Wet op de beroepen in het onderwijs (Wet BIO) ingevoerd. Deze wet bepaalt ondermeer dat docenten godsdienst- en levensbeschouwelijk vormingsonderwijs in het openbaar basisonderwijs aan dezelfde bekwaamheidseisen dienen te voldoen als andere docenten.

Om de kwaliteit van het godsdienstig onderwijs te borgen dienen de docenten, behalve de in de Wet BIO bedoelde bekwaamheidseisen, een zendende instantie achter zich te hebben. Op het protestants-christelijk erf hebben die zendende instanties zich in maart 2007 verenigd in het CIO-O.

Het CIO-O heeft zich ingespannen voor rijksbekostiging van het godsdienstig vormingsonderwijs, stellende dat nu de overheid voorwaarden aan dat onderwijs is gaan stellen, zij ook de kosten daarvan voor haar rekening dient te nemen. Deze claim is per 1 augustus 2009 gehonoreerd. Door de in het CIO-O participerende kerken is voorts een werkgeversstichting opgericht en een dienstencentrum dat fungeert als de budget- en kwaliteitsbeheerder van de sector en als facilitaire organisatie op het gebied van salarisbetalingen. Ook verzorgt het dienstencentrum de communicatie met overheid, scholen, vakbonden e.a. en een gemeenschappelijke website (www.gvoenhvo.nl).

De vertegenwoordigster van onze kerken bij deze subcommissie is zr. mr. T. Klos-de Vries.

Wijziging regelen CIO

Per 1 december 2009 zijn de Regelen van het CIO opnieuw vastgesteld. De oude Regelen waren in 1978 vastgesteld, toen er (maar) elf kerkgenootschappen in het CIO participeerden. De nieuwe Regelen zijn geënt op de oude en gaan uit van dezelfde organisatiestructuur.

Informatieverstrekking

Het CIO heeft een eigen website: www.cioweb.nl. De website geeft informatie over het CIO, de participerende kerken en de (actuele) onderwerpen waarmee het CIO zich bezighoudt. Op de website wordt verder verwezen naar informatie die voor de kerken van belang kan zijn en er zijn links naar de websites van de participerende kerken.

4 CCHO mei 2006 – januari 2010

In de verslagperiode heeft de CCHO viermaal (13/12/07, 8/12/08, 28/9/09 en 14/01/10) vergaderd en zich beziggehouden met de onderwerpen die binnen het CIO behandeld werden. Daarnaast zijn de volgende onderwerpen aan de orde geweest.

Contacten met kerken van de gereformeerde gezindte

Met de andere kerken van de gereformeerde gezindte wordt door het CCHO contact onderhouden teneinde in voorkomende gevallen zo mogelijk eensgezind naar buiten te kunnen treden.

WWFT

Per 1 augustus 2008 is de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (WWFT) in werking getreden. In deze wet zijn de Wet identificatie bij dienstverlening (WID) en de Wet melding ongebruikelijke transacties (MOT) samengevoegd en aangepast aan Europese regelgeving.

In artikel 4 lid 2 van de uitvoeringsregeling WWFT (Stert. 2008/142) is een speciale bepaling opgenomen voor de identificatie van kerkgenootschappen. Voor een kerkgenootschap is het voldoende als het kan aantonen dat het "lid" is van het CIO of beschikt over een ANBI-erkenning. Voor plaatselijke kerken volstaat vervolgens een verklaring waaruit blijkt dat men onderdeel is van een kerkgenootschap dat aan bovenstaande eisen voldoet.

Verschillende kerken hebben contact gezocht met de CCHO in verband met de identificatieregels. Ondermeer de ING lijkt het laatste kwartaal van 2009 stevig te hebben ingezet op de identificatie, onder dreiging van opzegging van de rekening. De regels die banken hanteren refereren niet aan de ANBI-erkenning maar wel aan de CIO-aansluiting. Een verklaring van de CCHO met verwijzing naar de CIO-site volstond in alle gevallen

Door de SNS bank is met het CCHO contact gezocht om een aantal plaatselijke kerken in een keer te identificeren. Daartoe is door de secretaris een brief opgesteld met verwijzing naar de deelneming in het CIO en de ANBI-erkenning met daarbij een lijst van plaatselijke kerken en de constatering dat deze hiermee volgens de CCHO voldoende zijn geïdentificeerd. Een gelijksoortige brief is in 2008 aan de Postbank gestuurd om een einde te maken aan problemen van plaatselijke kerken met de identificatieplicht (toen op grond van de WID).

Informatieverstrekking

De commissie heeft een eigen website: www.ngk.nl/ccho

Op deze site worden onderwerpen geplaatst die voor de kerken van belang kunnen zijn. Zo zijn daarop de volgende onderwerpen geplaatst:

- de ANBI-regeling
- Inschrijving Handelsregister
- Wet identificatie bij financiële dienstverlening
- Wet waardering onroerende zaken
- Brandveiligheid gebouwen
- Teruggaaf energiebelasting
- Kerktelefoon
- Fiscale positie van een predikant
- Energie voor kerken

De site verwijst ook naar het e-mail adres van de CCHO: ccho@ngk.nl

Met betrekking tot de commissies van het CIO waarin wij participeren het volgende:

CIO-M (militairen)

Deze subcommissie houdt zich bezig met de geestelijke verzorging van de militairen. Onze kerken worden vertegenwoordigd door mr. drs. H.C.F van den Berg.

CIO-J (justitie)

Deze subcommissie houdt zich bezig met het justitiepastoraat. Onze kerken worden vertegenwoordigd door mr. L. Verheij.

CIO-G (gezondheidszorg)

Deze subcommissie houdt zich bezig met de geestelijke verzorging in instellingen voor de gezondheidszorg. Sinds juni 2006 hebben onze kerken ook een vertegenwoordiger in het CIO-G, in de persoon van B. Verheij.

De NGK vertegenwoordigers in deze commissies zijn lid van de Commissie Categorieel Pastoraat, welke commissie ook aan de Landelijke Vergadering rapporteert.

CIO-O (onderwijs)

Verwezen wordt naar hetgeen hiervoor is geschreven over het CIO-O.

5 Adviezen

Wij stellen u voor om:

- a. de taakstelling van de CCHO, zoals onder punt 1 van dit rapport vermeld, te continueren;
- b. aan het overleg in het CIO te blijven deelnemen;
- c. voor de periode tot de volgende Landelijke Vergadering de leden van de CCHO te (her)benoemen. Behalve br. Mollema zijn de huidige leden bereid een herbenoeming te aanvaarden.